

Nordby, H. (2025). Idealer om medvirkning som maktuttrykk i barnevernslovgiving.
I H. Nordby & B. Øvrelid (Red.), *Makt i velferdstekster* (s. 191–214).
Fagbokforlaget. DOI: <https://doi.org/10.55669/oa670907>

7

Idealer om medvirkning som maktuttrykk i barnevernslovgiving

Halvor Nordby

Sammendrag: I forarbeidene til ny barnevernlov gjeldende fra 01.01.2023 er det å «styrke barns medvirkning» fremhevet som et avgjørende verdiprinsipp. Hvordan barns medvirkning skal skje utdypes flere steder i loven og forarbeidene, men det er ikke opplagt hvorfor verdiprinsippet er riktig. Kapitlet undersøker grunnlaget for prinsippet i forarbeidene, ut fra en analyse av hva verdier er. Hovedpoenget i analysen er at verdier ikke er sanne eller usanne, og at det å påstå at noen verdier er de «riktige» eller «best begrunnede» utgjør en form for normativ makt hvis påstandene ikke er ledsaget av forklaringer som er egnet til å skape oppslutning om verdiene i former for «opplyst» deliberativ dialog. Forarbeidene gjennomgås på jakt etter begrunnelser som det er rimelig å tro at vil godtas av lesere som har en mer eller mindre «nøytral» eller skeptisk holdning til prinsippet om å styrke barns medvirkning, men jeg finner ingen gode argumenter. Forklaringene av hvorfor prinsippet er viktig er enten sirkulære (de tar prinsippet eller svært beslektede prinsipper for gitt) eller de fremstår som rene påstander. Spesielt er det liten grunn til å tro at lesere som i utgangspunktet har verdier som er i et spenningsforhold til prinsippet vil forandre mening i lys av det som sies om bakgrunnen for prinsippet. Denne mangelen på argumenter som vil kunne fungere i deliberativ dialog er uheldig av flere grunner, men først og fremst fordi profesjonelle som skal forvalte lovverket ikke får gode ressurser i utfordrende dialog med barn, unge og/eller deres familier som ikke er udelt positive til å la barn medvirke.

Nøkkelord: barnevern, medvirkning, makt, verdier, dialog

Abstract: In the new Norwegian Child Welfare Act applicable from 01.01.2023, 'strengthening children's participation' is highlighted as a crucial value principle. How children's participation should take place is elaborated in several places in the Act and the preparatory works, but it is not obvious why the principle is correct. The chapter examines the basis for the principle in the preparatory works, based on an analysis of what values are. The main point of the analysis is that values are not true or false, and that claiming that some values are the 'correct' or 'best justified' constitutes a form of normative power if the claims are not accompanied by explanations that are likely to create support for the values in forms of 'enlightened' deliberative dialogue. The preparatory works are reviewed in search of justifications that it is reasonable to believe will be accepted by readers who have a 'neutral' or sceptical attitude towards the principle of strengthening children's participation, but I do not find any good arguments. The explanations of why the principle is important are either circular (they take the principle or very related principles for granted) or they appear as pure claims. In particular, there is little reason to believe that readers who initially have values that are in tension with the principle will change their minds in light of what is said about the background for the principle in the preparatory works. This lack of arguments that could work in deliberative dialogue is unfortunate for several reasons, but first and foremost because professionals who are supposed to administer the legislation do not receive good resources from the preparatory staff in challenging dialogue with children, young people and/or their families who are not entirely positive about allowing children to participate.

Keywords: child welfare, participation, power, values, dialogue

Introduksjon

Det er ukontroversielt at lovtekster uttrykker verdier. Lovtekster kan betraktes som uttrykk for verdier som anses som så viktige at de er nedfelt skriftlig i lovverket. De mest grunnleggende verdiene i en lovtekst presenteres gjerne i de første formålsparagrafene, som uttrykker hovedintensjonene med teksten. Mange av de påfølgende paragrafene søker å tydeliggjøre hvordan disse intensjonene mer presist skal forstås og anvendes. Hvordan dette gjøres, avhenger av hvem lovteksten er skrevet for og hva målet med lovteksten er. Generelt gjelder det imidlertid, som Gording Stang (2023, s. 32) påpeker, at lovgivning er ment å reflektere «grunnleggende normer og verdier i et samfunn, og er ett av flere virkemidler lovgiver kan bruke for å uttrykke og synliggjøre dem slik at de etterleves i størst mulig grad.»

Fra 1. januar 2023 trådte ny barnevernlov i kraft i Norge (Barnevernloven, 2021). Slik bakgrunnen for loven er beskrevet i lovens formålsparagraf 1.1, er et overordnet mål med loven å

... sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse.

Det er verdt å merke seg at selv om den første setningen allerede betoner viktigheten av «omsorg», så understreker den andre setningen i tillegg betydningen av «kjærlighet» som et beslektet dydsetisk begrep (Thrana, 2022). Den nye loven er i det hele tatt spesielt opptatt av hvordan sårbare og utsatte barn skal møtes, anerkjennes og delta i dialog. I dette kapitlet vil jeg se spesielt på medvirkning, et begrep som fremheves særskilt flere steder i den nye loven og forarbeidene. Målet er å diskutere om, og i så fall hvordan, det som skrives om barns medvirkning som et verdibegrep kan forstås som en form for maktuttrykk.

Mange analyser av makt er basert på kontinental filosofi, og særlig perspektiver i tradisjonen fra Foucault (Dreyfus & Rabinow, 1982; Mik-Meyer & Villadsen, 2009; Engebretsen og Heggen, 2012; Hennem, 2015; Mills, 2018). I dette kapitlet benytter jeg en alternativ tilnærming fra moderne språk- og bevissthetsfilosofi, som jeg vil hevde kan berike forståelsen av hvordan makt kan komme til uttrykk i tekster.

De sentrale antagelsene i tilnærmingen jeg vil bruke, er at verdipreferanser i seg selv ikke er sanne eller usanne slik tanker og oppfatninger er det, og at det å presse verdier på andre uten presumptiv kommunikativ enighet derfor utgjør en form for «verdi-imperialisme». Jeg knytter kommunikativ enighet til diskursetikk og deliberativ dialog om normative synspunkter – en dialog der felles kunnskap, forståelse og argumentativ rasjonalitet (riktignok i en ganske vid forstand) står i sentrum (Botnen-Eide, 2005; Metselaar & Widdershoven, 2022).

Ut fra denne analysen vil jeg argumentere for at det som er skrevet om medvirkning i barnevernloven og forarbeidene som Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (heretter «Bufdir») legger til grunn, ikke er egnet til å skape argumentativ enighet om de normative synspunktene om medvirkning som fremheves. Gjennom en kritisk gjennomgang hevder jeg at begrunnelsene som uttrykkes i tekstene enten er sirkulære eller rene påstander: De er ikke egnet til å overbevise dem som i utgangspunktet har et mer eller mindre «nøytralt» eller alternativt syn på barns medvirkning.

Dette innebærer, hevder jeg, at tekstene uttrykker en form for normativ makt som kan være problematisk på flere måter, fordi de i svært begrenset grad kan være kilder til opplyst diskusjon og enighet om hva barns medvirkning innebærer og hvorfor det er viktig. Mot slutten av kapitlet diskuterer jeg kort hvilken praktisk betydning denne konklusjonen har, og hvordan analysene av medvirkning kan overføres til andre verdiuttrykk og offentlige diskurser mer generelt.

Bakgrunn

Fra nyttår 2023 ble ny barnevernlov gjeldende (Barnevernloven, 2021). Slik Bufdir (2024)¹ beskriver bakgrunnen for loven, er et hovedmål «å sikre økt rettsikkerhet for familiene som mottar hjelp fra barnevernet, og gi enda flere barn en trygg oppvekst.» Inn under dette ligger det å «medvirke til bedre barnevernsfaglig arbeid». Videre skal loven «sikre moderniseringer i forhold til samfunnsendringer (nye familiemønstre og et flerkulturelt Norge)», det skal være et «enklere språk

1 <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/ny-barnevernslov/>

og struktur i hele loven», loven skal «sette barnas behov i sentrum», og den skal «bidra til økt forebygging og tidlig innsats» (Bufdir, 2024).

Som med den gamle barnevernsloven er den nye loven ikke et distansert rammeverk for praksis. Barnevern er et område der lovverket direkte regulerer mange viktige beslutninger. Mange av paragrafene angir konkrete regler for praksis, som tidsfrister, men loven inneholder også abstrakte prinsipper og begreper som må fortolkes i kontekst. Dette gjelder særlig det overordnede prinsippet om å finne løsninger til barnets beste, som loven helt eksplisitt sier at må tydeliggjøres i hver enkelt situasjon: «Hva som er til barnets beste må avgjøres etter en konkret vurdering» (paragraf 1-3).

Generelt angir den nye loven føringer både på regelnivå, prinsippnivå og teorinivå. Regler skal følges (som tidsfrister), prinsipper skal fortolkes, med barnets beste som det grunnleggende, og barnevernsfaglige (teoretiske) perspektiver skal gjøres relevante der det er rimelig. Det har vært vanlig å anta at dette fordrer en helhetlig barnevernfaglig kompetanse (Nordby et al., 2013), og at gode barnevernfaglige beslutninger krever at mange faglige hensyn må tas og ofte balanseres mot hverandre, fordi de isolert sett kan trekke i ulike retninger (Munro et al., 2016; Fluke et al., 2021, van der Weele & Karlsen, 2021).

Et av de grunnleggende prinsippene som loven spesielt fremhever som viktig for å nå målene om å finne løsninger til barnets beste, er medvirkning. På Bufdirs hjemmesider (Bufdir, 2024) omtales «et styrket barneperspektiv» som et «sentralt hensyn», det å «sette barns behov i sentrum» beskrives som et «mål med ny lov», og det at «barns rettigheter styrkes» omtales som et av «hovedgrepene for å nå målene» med den nye loven.

I selve lovens paragraf 1-4 *Barnets rett til medvirkning* heter det at «Et barn som er i stand til å danne seg egne meninger, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven». Videre fremheves at «Barnet skal bli lyttet til, og barnets meninger skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet». Medvirkning knyttes også direkte til paragrafen *Barnets beste* 1-3, der det heter at «Barnets mening er et sentralt moment i vurderingen av barnets beste», og kan også relateres til den første formålsparagrafen i loven om at barn og unge skal møtes «med trygghet, kjærlighet og forståelse.»

Uavhengig av barnevernloven er medvirkning et begrep som har fått mye oppmerksomhet de siste tiårene. Brukermedvirkning har generelt blitt sett på som et viktig «styringskompass» for arbeid med brukere av helse- og sosialfaglige tjenester, forankret i grunnleggende rettigheter mennesker har til å påvirke

og bestemme over egne liv, ut fra informerte ståsteder (Askheim & Andersen, 2023). I en del faglitteratur om barnevern har fokuset på god kommunikasjon, tilrettelegging og medvirkning blitt så fundamentalt at det kan sees på som en dobbel etikk: Et grunnleggende etisk mål for profesjonsutøvere er i første omgang å hjelpe barn til å gjøre gode etiske valg om hvordan de ønsker å leve livene sine i neste omgang. I *Profesjonsetikk for barnevernspedagogar* skriver Storø og Aadland (2023) for eksempel at

Ettersom barnevernspedagogar i ein del situasjonar opptrer som omsorgspersonar for barn, er altså profesjonsetikken ikkje berre meint å hjelpe den profesjonelle i egne val. Den har også ei side som handlar om at barnevernspedagogen skal bistå barn med deira egne etiske refleksjonar. (s. 147)

Tanken, også i barnevernloven, er at det å legge til rette for reell medvirkning er en del av kjernen i den profesjonelle handlingskompetansen: Målet om å finne løsninger til barnets beste fordrer at barn deltar aktivt i beslutningsprosesser som angår dem. I barnevernloven er denne involveringen operasjonalisert langs flere dimensjoner, blant annet når det gjelder partsrettigheter, rett til dokumentinnsyn og barns rett til å uttale seg.

Analytisk design

Ved første øyekast kan det å diskutere om medvirkning kan være et maktuttrykk, virke som et håpløst prosjekt. For er ikke det å legge vekt på medvirkning å legge vekt på frigjøring og selvbestemmelse? Det finnes mye litteratur i helse- og sosialfag som knytter medvirkning til det å styrke «brukeres autonomi» (Askheim & Andersen, 2023). Både i akademisk og offentlig diskurs har det å legge til rette for medvirkning blitt forstått som det å hjelpe andre til å ta frie, informerte valg. Så hvordan kan det å «styrke barns medvirkning» ha noe med makt å gjøre?

Et problem med dette resonnementet er at både makt og medvirkning er komplekse begreper som kan forstås og analyseres på mange måter (Engelstad, 2013). Maktøvelse kan være skjult, subtil og vanskelig å forstå (Mik-Meyer og Villadsen, 2009; Engebretsen & Heggen, 2012). I dette kapitlet vil jeg utvikle en teoretisk forståelse av makt og deretter anvende den til å argumentere

for at det å bruke medvirkning som et normativt verdibegrep i tekst, uten et reelt argumentativt grunnlag, kan utgjøre en form for «skjult» normativ makt.

Hovedtekstene jeg vil fokusere på er, i tillegg til selve barnevernsloven, det Bufdir selv oppgir som de fire sentrale forarbeidene til loven (Bufdir, 2024). At disse arbeidene omtales som de sentrale på hjemmesidene til Bufdir, utgjør en naturlig begrunnelse for å se nærmere på dem, fordi de kan anses som det som «offisielt» ligger til grunn for loven. Det sentrale spørsmålet jeg vil diskutere er om det som sies og refereres til i disse forarbeidene, kan sies å tydeliggjøre og begrunne det som skrives om medvirkning i selve loven. Forarbeidene er:

- NOU 2016: 16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse
- Prop. 222 L (2020–2021) – forslag til lovvedtak: endringer i barnevernsloven mv. (tverrfaglig helsekartlegging)
- Prop. 133 L (2020–2021) – forslag til lovvedtak: lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernsloven
- Prop. 86 L (2021–2022) – forslag til lovvedtak: endringer i barnevernsloven mv. (krav om politiattest ved ansettelser i barne-, ungdoms- og familieetaten mv.)

Etter en innledende gjennomgang ble Prop. 86 L utelatt fordi den er selve lovforslaget som resulterte i den nye loven. De forarbeidene som er gjennomgått, er dermed NOU 2016, Prop. 222 L og Prop. 133 L. I tillegg har jeg gått gjennom to dokumenter som det også er naturlig å inkludere. Dette er mandatet til utvalget bak NOU 2016 (Mandat for lovutvalg, 2014) og ny rettighetsforskrift om barns medvirkning gjeldende fra 01.01.2024, som en utfyllende del av den nye barnevernlovgivningen (Forskrift om barns medvirkning i barnevernet, 2024).

Makt, verdier og verdiimperialisme

Å spørre om tekster som barnevernsloven og forarbeidene uttrykker makt, er utfordrende så lenge det ikke sies mer om hva spørsmålet legger i ordet

«makt». I utgangspunktet bruker jeg her en enkel forståelse av makt som «å legge press på andre». Denne forståelsen er verken spesielt original eller kontroversiell, og den kan tolkes på mange måter. Ulike forståelser vil også legge ulike føringer på om, og i hvilken grad, det kan være riktig å utøve makt.

En måte å forstå makt i helse- og sosialfag på, er å bruke perspektiver fra kontinental filosofi og ulike fremgangsmåter for å forstå ulike velferdsdiskurser. Dette er gjort i en del litteratur (Mik-Meyer og Villadsen, 2009; Engebretsen & Heggen, 2012), også i denne boka. Videre her vil jeg bruke et annet perspektiv. Ut fra moderne språk- og bevissthetsfilosofi vil jeg utvikle en analyse som har ressurser i seg til å analysere maktutøvelse fra et annet perspektiv enn de kontinentale tradisjonene.² Analysen er ikke en metode, men et kritisk perspektiv for å forstå hvordan verdiuttrykk kan være maktuttrykk.

Oppfatninger og tanker

Grunnantagelsen i analysen jeg vil legge til grunn, er at tanker og oppfatninger er «propositional attitudes». Dette er ikke noe utbredt norsk term, men omtales noen ganger som «proposisjonale holdninger» (Nordby, 2005). Tanken er at mentale tilstander som oppfatninger, tanker og ønsker er mentale tilstander til påstander (proposisjoner) om verden.

For eksempel er min oppfatning om at jorda er rund den mentale holdningen å tro noe (som en disposisjonell mental tilstand) – om påstanden som beskrives etter ordet «at» – nemlig at jorda er rund (som igjen er satt sammen av de tre begrepene *jorda, er og rund*). Det å tro at jorda er flat er den samme mentale holdningen, men til en annen påstand. Det å tenke at jorda er flat (som en mental hendelse) er en annen mental holdning enn det å tro på den samme (usanne) påstanden at jorda er flat.

At oppfatninger og tanker er proposisjonale holdninger, har ikke bare vært en standard antakelse innen språk- og bevissthetsfilosofi, men også

2 Skillet mellom såkalt 'kontinental filosofi' og det som ofte betegnes som 'analytisk filosofi', har vært mye diskutert. Noen mener at det er mulig å skille tydelig mellom tradisjonene, andre mener at det går i hverandre og at skillet ikke er særlig fruktbart. I den store serien Blackwell's Companion to Philosophy som består av mange bind og som helt klart først og fremst er skrevet innenfor en 'analytisk' tradisjon, har kontinental filosofi (bare) fått et eget bind *A Companion to Continental Philosophy*.

innen mange andre fagområder som nevrovitenskap og kognisjonsforskning i psykologi (Betchtel & Graham, 2009). Akkurat hvordan proposisjonale holdninger som ontologisk kategori mer presist skal forstås – for eksempel om de er identiske med hjernetilstander – har vært gjenstand for omfattende diskusjon (Peacocke, 1992; Davies, 1995).

Å gå inn i denne debatten faller utenfor målet med dette kapitlet. For de argumentative formålene her er det selve ideen om at oppfatninger og tanker er sanne eller usanne i kraft av å være holdninger til påstander, som er avgjørende. Denne ideen har blitt akseptert på tvers av teorier om sannhet og begrunnelse, og på tvers av ontologi samt realistiske og anti-realistiske teorier om den ytre verdens eksistens og vår tilgang til den.

Det jeg vil være opptatt av, er at det at oppfatninger har sannhetsverdier, innebærer at det i utgangspunktet alltid gir mening å vurdere om en oppfatning er sann eller usann. Noen oppfatninger kan det selvsagt være uenighet om, og det kan også være uklart hvordan de i det hele tatt kan vurderes som sanne eller usanne. Et eksempel kan være oppfatningen om at Gud finnes. Det er delte meninger, ikke bare om dette er sant eller usant, men også om hva det betyr. Men som en mental holdning med et bestemt innhold gir det mening å si at oppfatningen er sann eller usann i kraft av dette meningsinnholdet. Det må ikke være klart hva dette meningsinnholdet er, og den må ikke ha en klar referanse, for at oppfatningen har denne statusen.

Verdipreferanser

Analysen av «propositional attitudes» kan forklare hvorfor verdipreferanser ikke er gjenstand for samme type diskusjon om sannhet som oppfatninger og tanker. Det bør med en gang bemerkes at når jeg her snakker om verdipreferanser, mener jeg ikke generelle verdibegreper som frihet, demokrati eller verdier av handlinger i en etisk forstand. Jeg sikter til det Wallace (2003, s. 4) omtaler når han sier at verdier er knyttet til «objects and practices ... things that are profoundly shaped by social practices». Verdipreferansene våre er det som er viktig for oss, nedfelt i praksiser i livene våre, eller ønskelige praksiser – hvis vi er i en livssituasjon som gjør at vi ikke får gjort det vi gjerne skulle gjort.

For å forstå hvordan verdipreferanser er fundamentalt annerledes enn oppfatninger, kan vi ta utgangspunkt i uttrykket «å verdsette». Når vi rappor-

terer hva vi selv eller andre verdsetter, er det en måte å tydeliggjøre hva som er verdifullt for oss. Vi kan si ting som «Jeg verdsetter å leve i et demokrati» eller «Jeg liker å være sammen med familien». I denne typen rapporter av verdipreferanser er ikke det som kommer etter ordet «at» en fullstendig påstand, men en ufullstendig setning som refererer direkte til praksiser, aktiviteter eller levemåter mer generelt. Noen ganger kan det vi refererer til være noe relativt konkret (som å fiske), andre ganger en mer abstrakt preferanse (som å leve i et demokrati).

Uavhengig av hvor konkrete verdipreferanser er, er de, i Wittgensteins terminologi (2000), relasjoner til språk-spill i praksiser, ikke til påstander som representasjoner av verden. Det betyr at verdipreferanser, i motsetning til tanker og oppfatninger, ikke er sanne eller usanne. Igjen gjelder dette uavhengig av ontologi. Det er ikke hvordan verdipreferanser eksisterer, men det at de er direkte koblet til praksiser, som gjør at de ikke er sanne eller usanne.

Som allerede antydnet, bør det understrekes at det at vi har verdipreferanser som kan uttrykkes på formen «Jeg verdsetter å ...», ikke innebærer at dette er den eneste måten å forstå ordet «verdi» på. Demokrati er i seg selv et verdibegrep (akkurat som mer grunnleggende verdier som frihet, likhet og solidaritet), og vi kan også snakke om verdier som rene evalueringer etiske uttrykk i setninger som «Det var en riktig handling».

Det jeg vil basere diskusjonen videre på, er ikke annet enn at mye av det som er viktig og verdifullt i livene våre, er preferanser direkte til praksiser, og ikke oppfatninger og tanker om disse praksisene eller verden ellers.

Det at verdipreferanser har denne statusen, betyr ikke at de ikke kan være gjenstand for diskusjon om endring – og dette vil være et viktig poeng videre. Men det innebærer at forsøk på å endre dem må ledsages av noe annet, noe som kan være egnet til å få andre til å se på egne eller andres verdipreferanser på nye måter. Problemet oppstår når dette ikke anerkjennes i endringsarbeid, når man ikke skiller mellom oppfatninger og verdipreferanser som kategorier, slik at andres verdipreferanser kritiseres som om de var objektivt usanne – som om de var usanne oppfatninger når man tar faktisk feil om noe (Nordby, 2020).

Når det gjelder barnevernsarbeid, kan vi tenke oss eksempler der familier har omsorgspraksiser som gjør at barnevernet er bekymret for barna deres. I slike tilfeller hender det at familiers praksiser er forankret i verdipreferanser som ikke samsvarer med mer eller mindre «profesjonelle» forståelser barnevernsarbeidere har. Selv når disse forståelsene er forankret i lovverk eller bare

«majoritetsforståelser», følger det av analysen over at det ikke er riktig å gi familiene en forståelse av at de tar objektivt feil. Det som er verdifulle praksiser for dem, er ikke noe som kan være usant på den måten vi kan ta faktisk feil om noe (som å tro at jorda er flat). Hvis profesjonelle jobber med familier på denne måten, vil de ofte skape konflikter fordi familiene opplever at verdiene deres ikke blir anerkjent som en sosial kapital de er berettiget til å ha.

For å ha en enkel term kan vi kalle denne formen for kategorifeil for «verdiimperialisme»: Det skjer når noen verdier blir presset på andre fordi de anses å være «objektivt riktige» (som det er riktig å tro på en sann oppfatning) uten at de andre selv opplever at det er begrunnet. Dette kan dermed knyttes tilbake til det jeg tok utgangspunkt i, nemlig forståelsen av makt som å legge et press på andre.

Diskursetikk og herredømmefri dialog

Jeg har allerede understreket at analysen av oppfatninger og verdier ikke innebærer at man aldri skal forsøke å endre verdier. Verdipreferanser eksisterer ikke i et vakuum – de er deler av forståelseshorisonter og kan, og noen ganger avgjort bør, påvirkes og endres, akkurat som tanker og oppfatninger. Ofte er verdier forankret i oppfatninger, slik at revidering av oppfatninger kan lede til revidering av verdier «nedenfra».

For eksempel kan det å gi mer informasjon om konsekvensene av å leve på en bestemt måte få andre til å revurdere praksiser de har oppfattet som verdifulle. Vi kan tenke oss en person som har verdsatt en bestemt livsstil, men som forandrer livsstil fordi han forstår at den fysiologisk sett er mer usunn enn han trodde. Det samme poenget gjelder familiers omsorgspraksiser. I eksempler av typen over kan vi tenke oss at mer informasjon om mulige konsekvenser av omsorgspraksiser kan gjøre at foreldrene ser på verdien av egne omsorgspraksiser med nye øyne.

Denne intuitive ideen om forandring «nedenfra», fordi alle parter opplever endring som rimelig, kan knyttes til diskursetikk og deliberativ dialog. En grunn tanke i diskursetikk er at normative synspunkter om hvordan det er riktig å handle (og mer generelt leve) skal undergå en slags test i dialog der for- og motargumenter skal være styrende, slik at alle parter i dialogen på saklig grunnlag kan bli enige om hva det er begrunnet å mene (Finlayson, 2005). Tanken er at siden mennesker i bunn og grunn har mange av de samme

fundamentale intuisjonene om hva som er et godt argument, vil vi også «kjenne igjen» og bli enige om de samme gode begrunnelsene når det gjelder normative synspunkter (Metselaar & Widdershoven, 2022).

Sentralt i denne argumentative prosessen er to former for rasjonalitet. Kommunikativ rasjonalitet handler om å sikre felles forståelse og god kommunikasjon. Kritisk rasjonalitet handler om å la argumenter styre argumentasjonen, gitt at det eksisterer en felles forståelse i bunn. Tanken er at det er felles forståelse av gode begrunnelser som skal være avgjørende, ikke interesser, verdier eller roller (Habermas, 1990).

Som Botnen Eide (2005, s. 133) påpeker: «Diskursetikken vektlegger menneskets evne til å tenke fornuftig og presentere saklige argumenter». I «selve diskursen – den dialogbaserte diskusjonen» bør det ikke være annet enn den substansielle vekten av argumentet som har en innvirkning» (Botnen Eide, 2025, s. 129). Tanken er at «begrunnelsene de involverte har for sine standpunkter skal undersøkes nærmere. En slik undersøkelse spør hva det fører til å overholde den aktuelle normen, hvilke positive og negative konsekvenser normen har for alle involverte» (Botnen Eide, 2025, s. 125).

Teoretisk har dette blitt koblet til ideen om en opplyst, herredømmefri dialog, der maktforhold og asymmetriske relasjoner ikke skal styre dialogen. Dersom man gjennom likeverdig, oppklarende dialog blir enige, representerer dette en motsetning til maktbruk. Dette kan føre til at en eller begge parter faktisk forandrer mening «innenfra», fordi de opplever dette som begrunnet, uten at det skjer på grunn av ytre press. Denne argumentative innsikten kan dermed forstås som en motsetning til det jeg tidligere kalte verdi-imperialisme – der et ytre press ligger til grunn for endring av levemåter.

Det er viktig å merke seg at diskursetikken ikke kan si på forhånd hva man vil slutte seg til i dialogen. Prosessen står i sentrum, ikke resultatet. Når det gjelder vurdering av en bestemt norm for handling, vil det derfor ikke være mulig å si sikkert hva utfallet blir. Dersom man forhåndsbestiller konklusjonen, er dette nettopp et brudd med den åpne dialogen, som ikke skal være preget av interesser knyttet til hva konklusjonen skal være.

I forbindelse med skriftlig materiale, der beslutningsgrunnlaget for en normativ vurdering i større eller mindre grad er formulert, kan man heller ikke vite på forhånd hvordan teksten vil skape oppslutning hos ulike lesere. Samtidig stiller dette seg annerledes enn en vanlig muntlig samtale som kan være helt åpen og utvikle seg i ulike retninger. I en definert tekst er tross alt

det som kan være beslutningsgrunnlaget for synspunkter i teksten avgrenset av tekstens omfang. Det man derfor kan gjøre, er å spørre om det er rimelig grunn til å tro at teksten, slik den er, inneholder argumenter som vil føre til endring – et nytt syn på et normativt synspunkt – hos en leser som enten var rimelig nøytral eller uenig i utgangspunktet.

Når det gjelder det som skrives om medvirkning i barnevernloven og særlig forarbeidene, kan man derfor spørre om det er rimelig grunn til å tro at dette vil oppleves som gode argumenter som kan føre til ekte endring hos en mottaker som i utgangspunktet ikke har noe standpunkt eller er motstander av barns medvirkning. Vil det som skrives om å styrke barns medvirkning kunne oppleves som et saklig, godt begrunnet beslutningsgrunnlag?

Dokumentene

I tråd med den analytiske tilnærmingen i dette kapitlet har målet med lesningen av forarbeidene til barnevernloven vært å lete kritisk etter argumenter for hvorfor det er riktig å styrke barns medvirkning.

Denne gjennomgangen har ikke fulgt en trinnvis metode for analyse av tekst, slik det er mulig å gjøre i en systematisk undersøkelse (Bratberg, 2021). Metodisk faller kapitlet mer inn under vanlig kritisk filosofi i en analytisk tradisjon, der relevante passasjer i tekster vurderes nærmere for å forstå språklig mening og begrunnelser. I jakten på dette har jeg vært opptatt av både semantisk og latent mening (Braun & Clarke, 2022). Det vil si: både det som sies direkte, og det som det er rimelig å konkludere med at kommer indirekte til syne. Innenfor dette har jeg igjen vært opptatt av to typer begrunnelser: eksplisitte argumenter som er tydelig fremført, og mer implisitte begrunnelser som kommer til syne uten at de er formulert som resonnementer.

Eksplisitte begrunnelser?

Det er naturlig å kommentere NOU 2016: 16 først, siden dette er det største og grundigste forarbeidet til den nye loven. Et grunnleggende poeng her er at loven skal være en rettighetslov, og at medvirkning faller inn under prin-

sippet om barnets beste. I det innledende kapitlet (1.1.4) gjøres dette klart på følgende måte:

Barnets rett til å medvirke er også en grunnleggende rettighet for barn. Medvirkningsretten er uløselig knyttet til barnets beste og avgjørende for et godt barnevern. Utvalget foreslår å løfte frem medvirkningsretten i lovens innledende kapittel, i tillegg til å styrke barns rett til å medvirke. (NOU 2016:16, s. 14)

Hva er så argumentene for å styrke barns rett til å medvirke som en rettighet? Det er slående at NOU-en egentlig ikke forsøker å begrunne dette tydelig. Det sies mye om medvirkning – ordet «medvirkning» er brukt hele 108 ganger – men avsnittene handler om å tydeliggjøre hvordan medvirkning har blitt forstått og bør forstås i ulike former for barnevernsarbeid. Et godt eksempel er det som sies om dokumentasjonsarbeid i 9.5.3:

Som et virkemiddel for å sikre at barns rett til medvirkning gjennomføres i den enkelte sak, mener utvalget at det bør fremgå av loven at barns medvirkning skal dokumenteres. Utvalget foreslår at det skal fremgå av journalen hvorvidt barnet har fått anledning til å medvirke, hva barnet er blitt hørt om og hva som var barnets syn. (s. 121)

Denne typen klargjøring av hvordan medvirkning skal skje, kan kanskje sies å styrke barns medvirkning i den forstand at den praktiske anvendelsen av begrepet medvirkning klargjøres. Men dette er noe annet enn å begrunne hvorfor det er riktig å styrke barns medvirkning i det hele tatt, i en mer grunnleggende forstand. Dette er slående ikke bare i NOU 2016: 16, men i alle forarbeidene til den nye loven der begrepet diskuteres. I proposisjon 133 anbefaler Justisdepartementet for eksempel at medvirkning ikke knyttes til en viss alder:

Departementet mener videre det er uheldig med en særskilt bestemmelse som oppstiller syv år som en føring for når barn har rett til å uttale seg ved administrative og rettslige avgjørelser i barnevernssaker, og opprettholder derfor forslaget om ikke å videreføre gjeldende § 6-3 første ledd i ny barnevernslov. (s. 88)

På samme måte understrekes betydningen av begreper som «tilpasset informasjon», retten barn bør få til å «snakke fritt» samt nødvendigheten av å legge til rette for «non-verbal kommunikasjon» (s. 87). Men disse avklaringene handler om å plassere barns medvirkning inn i barnevernsarbeid på ulike måter, ikke om å argumentere for hvorfor det er viktig å styrke barns medvirkning som et fundamentalt prinsipp som skal veie tungt inn i vanlige barnevernsarbeid.

For å illustrere poenget kan vi tenke oss en person som i utgangspunktet har et slags nøytralt syn på barns medvirkning. Det vil si en person som ikke har dannet seg en klar oppfatning om hvorvidt det er riktig eller ikke å styrke barns medvirkning (og som sannsynligvis også ville vært litt usikker på hva dette vil innebære), og som leser forarbeidene på jakt etter gode argumenter. Jeg finner ikke noe i forarbeidene som rimeligvis vil oppleves som et godt argument. Selv om formuleringer som de overnevnte om kommunikasjon kan virke intuitive, utgjør de ikke begrunnelser for det grunnleggende prinsippet om å styrke medvirkning. De handler mer om hvordan kommunikasjon bør være, gitt at det er viktig å kommunisere godt med barn og familiene deres. Slik passasjene fremstår, representerer de ikke en gang forsøk på å gi noen reelle argumenter – resonnementer der en eller flere setninger (som ikke tar konklusjonen for gitt) utgis som belegg for prinsippet.

Den praktiske betydningen av dette fraværet av begrunnelse er åpenbar. I barnevernarbeid kan man tenke seg situasjoner der barnevernsarbeidere står overfor barn, ungdommer og/eller deres familier som har sosiale verdier som ikke passer med tanken om at barn i stor grad skal medvirke. I denne forbindelse er det verdt å merke seg at både den nye loven og forarbeidene understreker betydningen av å tilpasse seg kultur. I 3.1 i NOU 2016: 16 sies det for eksempel om kulturell bakgrunn at «barnets og foreldrenes etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn er relevante momenter i vurderingen av barnets beste». Utvalget mener videre at loven i større grad enn i dag må synliggjøre at foreldre og barns etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn er sentralt for alle handlinger og beslutninger som berører barn (s. 35).

Det kan være verdt å minne om at det er godt dokumentert at det finnes mottakere av helse- og omsorgstjenester som er i situasjoner som ikke passer med moderne idealer om «empowerment» og «brukermedvirkning» (Juritzen et al. 2013; Askheim & Andersen, 2023). Så hva med familier som har kulturelle verdier som gjør at de er skeptiske eller i det minste undrende til at barn i stor grad skal medvirke? Poenget her er ikke hvor omfattende disse

holdningene er, men mer prinsipielt: Det at vi rimeligvis kan tenke oss denne typen skepsis eller bare undring, gjør at vi ikke uten videre kan godta at det er en opplagt sannhet at det er riktig å styrke barns medvirkning. Dessuten, hvis det var en opplagt sannhet at barns medvirkning skal styrkes, hvorfor har ikke dette vært sett tidligere? Historien til barnevernet og synet på barn mer generelt utgjør god grunn til å mene at det å styrke barns medvirkning ikke er en opplagt sannhet. Jeg finner ikke noe – verken i selve loven eller i forarbeidene – som det er rimelig grunn til å tro at vil oppleves som gode begrunnelser av familier som har en kulturell bakgrunn der man er undrende eller skeptisk til å styrke barns medvirkning.

Implisitte begrunnelser?

Så langt har jeg diskutert om forarbeidene til den nye barnevernsloven gir eksplisitte begrunnelser for prinsippet om å styrke barns medvirkning. Hva så med implisitte begrunnelser? Finnes det noe i dokumentene som utgjør et slags belegg for prinsippet, selv om begrunnelsene ikke er formulert som tydelige argumenter?

Den naturlige måten å tilnærme seg dette spørsmålet på, er å se etter mer grunnleggende avveininger som på sett og vis støtter opp under prinsippet. Gjennomgangen av dokumentene peker på én mulighet, nemlig å forankre prinsippet om å styrke barns medvirkning i mer grunnleggende verdier som er enda mer «allmenne» – slik at alle som godtar de mer «allmenne» verdiene, dermed også innser at det er riktig å styrke barns medvirkning.

Spesielt det å referere til barnekonvensjonen som et grunnleggende rammeverk gjøres flere steder i dokumentene, og særlig artikkel 2 i konvensjonen, som sier at «ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn».

Barnekonvensjonen nevnes mange steder i dokumentene som en referanse for revideringen av loven. Kan ikke den på sett og vis også sees på som en begrunnelse for å styrke barns medvirkning? Her er artikkel 12 i barnekonvensjonen særlig relevant: «Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.» NOU 2016: 16 (se også s. 88 og

133) refererer til denne artikkelen som et grunnleggende hensyn i utarbeidelsen av den nye loven:

Alle barns rett til å bli hørt og til å bli tatt alvorlig er en av de grunnleggende verdiene i konvensjonen ... [A]rtikkel 12 utgjør et av de fire generelle prinsippene i konvensjonen – de andre er retten til ikke-diskriminering, retten til liv og utvikling og prinsippet om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn. (s. 58)

Argumentet er derfor kanskje ment å være at det å styrke barns medvirkning bedre ivaretar barns rettigheter slik de er nedfelt i barnekonvensjonen, og at norsk lovverk derfor også bør reflektere dette.

Det er flere ting å si om dette resonnementet. For det første er det ikke opplagt hvorfor det å styrke barns medvirkning er det som helhetlig sett fremmer barnekonvensjonen. Som også anerkjent i det siste sitatet fra NOU 2016: 16 over, er barnekonvensjonen opptatt av flere prinsipper, og det kan helt opplagt noen ganger være riktig å ikke etterkomme barns ønsker fordi andre hensyn – ofte knyttet til beskyttelse – veier tyngre. Dette avhenger av hvordan medvirkning forstås, men det er på ingen måte urimelig å mene at det noen ganger kan være andre hensyn i barnekonvensjonen som veier tyngre enn retten til å medvirke.

Denne typen spenning mellom medvirkning og andre prinsipper kan lett oppstå i praktisk barnevernsarbeid. Jeg har allerede pekt på at det ikke er gitt at alle familier har verdipreferanser som støtter opp under tanken om at barn i stor grad skal medvirke, og det finnes også passasjer i menneskerettighetene som isolert sett kan se ut til å støtte denne typen preferanser. For eksempel betoner artikkel 12 i menneskerettighetene retten til religionsfrihet i praksis. Så hva med familier som har praksiser knyttet til religion som ikke uten videre passer med prinsippet om at barn i stor grad skal medvirke?

Som vist over, er lovutvalget i NOU 2016: 6 helt eksplisitt opptatt av at det tas hensyn til kulturelle rammeverk i vurderinger av hva som er barns beste.³

Alt i alt er det vanskelig å se hvordan barnekonvensjonen og menneskerettighetene mer generelt i seg selv begrunner prinsippet om å styrke barns medvirkning på en måte som en mer eller mindre nøytral person vil godta. Ikke bare er det uklart i forarbeidene hvordan barns rett til å bli hørt forstås og veies opp mot andre hensyn. Vi kan rett og slett tenke oss familier som ikke godtar at prinsippet følger fra artikkel 12, fordi de har andre verdipreferanser. De kan godta artikkel 12 ut fra en annen lesning, eller til og med ikke godta artikkel 12 fordi de mener at den strider mot egne kulturelle rammeverk. Man kan til og med tenke seg at de selv vil henvisse til artikkel 30 i selve barnekonvensjonen som sier som følger:

I stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter eller personer som tilhører en urbefolkning, skal et barn som tilhører en slik minoritet eller urbefolkningen, ikke nektes retten til sammen med andre medlemmer av sin gruppe å leve i pakt med sin kultur, bekjenne seg til og utøve sin religion, eller bruke sitt eget språk.

Hvis familier uttrykker skepsis til å styrke barns medvirkning på dette grunnlaget – fordi de mener at det ikke passer med deres kulturelle praksiser – betyr ikke det at familiene er irrasjonelle, eller uten videre bør ekskluderes som «normale» av den grunn. De har bare ikke det samme verdimesseige utgangspunktet som det som ligger til grunn for argumentet om at barnekonvensjonen støtter det å «styrke barns medvirkning».

Det underliggende poenget her er at det å begrunne verdier ut fra det man oppfatter som andre mer «grunnleggende verdier» har begrenset verdi så

3 I denne forbindelse er det interessant hvordan utvalget samtidig mener at det må være generelle kriterier på tvers av kulturelle rammeverk: «Samtidig peker utvalget på at det er viktig at det ikke oppstår kulturrelativisme i den forstand at det opereres med ulik standard for hva som er god omsorg for barn, basert på familiens kulturelle bakgrunn». (s. 35). Dette avhenger jo litt av hva man legger i «ulik standard», men det er i det minste ikke opplagt hvordan kulturelle preferanser kan ivaretas samtidig som det skal være (helt?) «like standarder». Det forblir uforløst hvordan utvalget tenker om dette.

lenge mottakere ikke også har de samme «grunnleggende verdiene». Mottakere av verdiladete begrunnelser kan noen ganger innse at de har fundamentale verdier som støtter et annet syn enn det de først hadde, slik at de skifter preferanser og slutter seg til begrunnelsene. Men når det gjelder prinsippet om å styrke barns medvirkning, er det ikke grunn til å tro at de som er skeptiske til prinsippet vil forandre mening ut fra en helhetlig lesning av barnekonvensjonen og menneskerettighetene.

I alle tilfeller er det i forarbeidene til barnevernloven ikke en gang et reelt tydelig forsøk på å forankre prinsippet i en helhetlig lesning.

Konklusjon

Hovedpoenget i analysen av makt i dette kapitlet var at tekster som fremhever noen bestemte verdier som handlingsveiledende, uttrykker normativ makt hvis de ikke begrunner verdiene på en måte som er egnet til å skape enighet i deliberativ dialog. Det er en makt som legger press på mottakeren til å handle i samsvar med verdiene som fremheves. Jeg har gitt en teoretisk forståelse av hva dette innebærer ved å skille mellom normativ makt og det å få andre til å handle ved å gi dem det de selv opplever som gode grunner.

Forarbeidene til den nye barnevernloven uttrykker normativ makt: Uten å gi begrunnelser som det er rimelig å tro vil oppleves som gode av mer eller mindre nøytrale (eller skeptiske) lesere, fremhever de prinsippet om å styrke barns medvirkning som et avgjørende styringskompass for praksis. Dette innebærer ikke i seg selv en kritikk av selve lovteksten. Lovtekster skal ikke bygge opp argumenter fra bunnen av. Men det er urimelig å forvente mer av forarbeidene.

Akkurat hvordan dette kunne vært gjort, kan selvsagt diskuteres. Verdispørsmål har ikke empiriske eller objektive svar, og hvis svarene er forankret i teorier, blir begrunnelsene for svarene avhengige av begrunnelsene for teoriene, og teorier er jo ofte omdiskuterte. Men disse sammenhengene innebærer ikke at det er umulig å klargjøre hva som faktisk er grunnlaget for å fremheve noen bestemte verdier i en bestemt kontekst.

Når det gjelder prinsippet om å styrke barns medvirkning og den juridiske forståelsen av prinsippet, kunne en tydeligere begrunnelse i forarbeidene til den nye barnevernloven ha stor betydning for barnevernsarbeidere. Det kunne bidra til å gi dem en mer helhetlig forståelse av lovverket og prinsippene det bygger på.

En ting er den semantiske dimensjonen av dette – det å forstå den eksakte meningen til ordet «medvirkning» og hva som faller inn under begrepet generelt. Medvirkning er tross alt ikke et enkelt, dagligdags begrep. Noen vil for eksempel kanskje mene at barn har medvirket (nok) hvis de fritt sier at de ikke ønsker å medvirke. Andre vil kanskje mene at det ikke kan være reell medvirkning. Denne typen gråsoneproblematikk om hva som er medvirkning illustrerer hvor komplekst begrepet er. Det er ikke urimelig å hevde at forarbeidene til den nye loven bedre kunne bidratt til å klargjøre grenseoppganger.

Den epistemologiske dimensjonen jeg har vært mer opptatt av i dette kapitlet, handler om å ha en bevissthet om hvorfor prinsippet om å styrke barns medvirkning er riktig i det hele tatt. Å forstå grunnlaget for prinsippet kan være viktig for barnevernsarbeidere av mange grunner, først og fremst fordi det er de som skal forvalte lovverket i praksis. Profesjonelle trenger en god forståelse av grunnlaget for prinsippet for å kunne forvalte og utnytte handlingsrommet sitt på en god måte. En god forståelse av formålet med å styrke barns medvirkning – hvorfor prinsippet er viktig – kunne gi bedre innsikt i hvordan prinsippet bør praktiseres og veies opp mot andre sentrale barnevernsfaglige prinsipper i arbeid med barn, unge og deres familier.⁴

Det ville selvsagt også vært for mye å forvente at familier selv skal ha ansvar for å forstå grunnlaget for medvirkning som et juridisk prinsipp. Det er de profesjonelle som har ansvar for å forklare dette på en forståelig måte til familier når det er viktig – særlig i konfliktsituasjoner der foreldre gir uttrykk for at de ikke ønsker at deres barn skal medvirke, men hvor medvirkning oppleves som viktig og lovpålagt fra den profesjonelles side.

4 En god forståelse kan også gi bedre grunnlag for å vurdere om det å styrke barns medvirkning kan få konsekvenser som ikke svarer til intensjonen med prinsippet. Opplevde negative konsekvenser i førstelinje kan ofte være en viktig kilde til endringer i lovverk. Jo bedre grunnlaget for loven er forstått i førstelinje, jo bedre forutsetninger har de som jobber i førstelinje for å oppdage og melde tilbake om eventuelle utilsiktede konsekvenser.

Så lenge medvirkning er et verdiladet begrep, virker det urealistisk å tro at forklaringer av denne typen ofte vil skape reell enighet om hvorfor medvirkning er viktig og hvordan medvirkning bør praktiseres. Men det kan jo skje, og forklaringene kan uansett gi foreldrene en større forståelse av hvorfor det forventes, ut fra norsk lov, at barna deres medvirker.

Mer spesifikt virker det heller ikke urimelig å tro at det å forklare at medvirkning er forankret i mer grunnleggende verdiprinsipper i barnekonvensjonen, kan bidra til å skape mer oppslutning om medvirkning i enkelte situasjoner. I hvor stor grad dette vil skje, er et empirisk spørsmål. Samtidig har jeg argumentert for at det ikke er grunn til å være særlig optimistisk.

Å begrunne prinsippet om å styrke barns medvirkning er en verdiladet aktivitet, og når det gjelder begrunnelser som er forankret i verdier, er det liten grunn til å tro at begrunnelsene vil føre til endringer i verdipreferanser dersom mottakerne ikke allerede har verdiene begrunnelsene er forankret i. Heller ikke barnekonvensjonen gir noe objektivt klart grunnlag for å styrke barns medvirkning – den uttrykker verdier som ikke er sanne eller usanne slik som oppfatninger er, og den kan helhetlig tolkes på ulike måter.

For de som fra før ikke har et verdibasert standpunkt om at det er riktig å styrke barns medvirkning, vil det å henvise til barnekonvensjonen fortsatt lett oppleves som en form for «verdi-imperialisme» jeg har kalt normativ makt.

Det bør til slutt bemerkes at når jeg i dette kapitlet har fokusert på medvirkning som maktuttrykk, er det fordi det har vært viktig å ha et konkret utgangspunkt for å klargjøre de mer generelle analytiske poengene i kapitlet, og fordi barns medvirkning er et tema som har fått spesielt mye oppmerksomhet de senere år. Mange av poengene kan imidlertid overføres til andre offentlige velferdsdiskurser der verdier fremheves uten at det finnes et reelt forsøk på å begrunne hvorfor de skal være avgjørende styringskompasser i velferdsfeltet. Å diskutere dette temaet på et mer generelt grunnlag faller utenfor rammene av dette kapitlet, men forhåpentligvis kan leseren finne inspirasjon til å kritisk vurdere skjulte eller åpne verdier i offentlige tekster også innen andre områder.

Referanser

- Askheim, O. P., & Andersen, J. (2023). *Brukermedvirkningens mange ansikter*. Fagbokforlaget.
- Barnevernloven. (2021). *Lov om barneverntjenester*. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97?q=barnevernloven>
- Bechtel, W., & Graham, G. (1999). *A companion to cognitive science*. Blackwell.
- Bratberg, Ø. (2021). *Tekstanalyse for samfunnsvitere*. Cappelen Damm Akademisk.
- Braun, V., & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis: A practical guide*. Sage Publications.
- Bufdir. (2024–). *Ny barnevernlov*. <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/ny-barnevernslov/>
- Davies, M. (1995). Philosophy of mind. I A. C. Grayling (Red.), *Philosophy – a guide through the subject* (s. 250–336). Oxford University Press.
- Dreyfus, H. L., & Rabinow, P. (1982). *Michel Foucault: Beyond structuralism and hermeneutics*. Harvester Press.
- Eide, S. B. (2005). Diskursetikk. I S. B. Eide & B. Skorstad (Red.), *Etikk: Utfordring til ettertanke i sosialt arbeid*. Gyldendal Akademisk.
- Engebretsen, E., & Heggen, K. (2012). *Makt på nye måter*. Universitetsforlaget.
- Engelstad, F. (2013). *Hva er makt?* Universitetsforlaget.
- Finlayson, J. (2005). Discourse ethics I: The discourse ethics of morality. I J. Finlayson (Red.), *Habermas: A very short introduction* (s. 76–91). Oxford University Press.
- Fluke, J., m.fl. (2021). *Decision making and judgement in child welfare and protection*.
- Forskrift om barns medvirkning i barnevernet. (2024). <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2023-10-12-1631>
- Gordin Stang, E. (2023). *Barnevernsrett*. Universitetsforlaget.
- Habermas, J. (1990). *Moral consciousness and communicative action*. MIT Press.
- Hennum, N. (2015). Makten i barnet. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, (02), 125–138.
- Juritzen, T., m.fl. (2013). Subject to empowerment: The constitution of power in an educational program for health professionals. *Medicine, Health Care and Philosophy*, 16(3).
- Mandat for lovutvalg. (2014). <https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-solberg/aktuelt-regjeringen-solberg/bld/nyheter/2014/Lovutvalg-nedsatt/Mandat-for-lovutvalg-/id2342540/>
- Metselaar, S., & Widdershoven, G. (2022). Discourse ethics. I *Encyclopedia of global bioethics* (Vol. 1).
- Mik-Meyer, N., & Villadsen, K. (2009). *Maktens former*. Hans Reitzels Forlag.
- Mills, C. (2018). A new regime of power: Foucault. I *Biopolitics* (s. 13–36). Routledge.
- Munroe, E., m.fl. (2016). *Improving child safety. Deliberation, judgement and empirical research*. Chess Working Paper. Durham University.
- Nordby, H. (2005). Begrepsbeherskelse og oppfatningstilskrivelser. *Norsk filosofisk tidsskrift*, 40(2), 116–123.
- Nordby, H. (2020). Verdier og kommunikasjon i konfliktsituasjoner. I *Verdier i barnevern* (Nordby & Halså, Red.). Cappelen Damm Forskning.
- Nordby, H., m.fl. (2013). *Etikk i barnevern*. Gyldendal Akademisk.

- NOU. 2016: 16. (2016). *Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*.
- Peacocke, C. (1992). *A study of concepts*. MIT Press.
- Prop. 133 L. (2021). *Prop. 133 L (2020–2021) – forslag til lovvedtak: lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven*.
- Prop. 222 L. (2021). *Prop. 222 L (2020–2021) – forslag til lovvedtak: endringer i barnevernloven mv.*
- Prop. 86 L. (2021). *Prop. 86 L (2021–2022) – forslag til lovvedtak: endringer i barnevernsloven mv. (krav om politiattest ved ansettelser i barne-, ungdoms- og familieetaten mv.)*
- Raz, J. (2003). The practice of value. I J. Raz & R. Wallace (Red.), *The practice of value* (s. 15–63). Oxford University Press.
- Storø, J., & Aadland, E. (2023). *Profesjonsetikk for barnevernspedagogar*. Samlaget.
- Thrana, H. (2022). *Kjærlighetens etikk*. Universitetsforlaget.
- van der Weele, J., & Karlsen, K. (2021). *Analyse i komplekse barnevernssaker*. Gyldendal Akademisk.
- Wallace, R. (2003). Introduction. I J. Raz & R. Wallace (Red.), *The practice of value* (s. 1–15). Oxford University Press.
- Wittgenstein, L. (1980). *Culture and value*. Basil Blackwell.